

Laczi Júlia

REFLEXIÓK A II. ORSZÁGOS ÉNEKPEDAGÓGIAI KONFERENCIÁRA

Második alkalommal rendezte meg konferenciáját a Magyar Énekkultúra Barátainak Köre Alapítvány. A színhely mindkét alkalommal a csodálatos fekvésű Dunakanyar menti Verőce. Itt minden együtt van egy sikeres rendezvény lebonyolításához: egy önzetlen, anyagi segítséget és helyszínt biztosító polgármester, az inspiráló táj és az alapítvány kuratóriumának elnöke Pallagi Judit, aki a Tóth Aladár Zeneiskola magánének tanára, néhány éve maga is verőcei lakos. Nyaranta növendékeinek és az érdeklődőknek szakmai táborokat szervez és ittlétével fontos szerepet tölt be Verőce kulturális életében is. Verőcén több templom található, ideális helyszínül szolgálva számos koncertnek. Itt található a Gorka kerámia-gyűjtemény és egyéb kiállítás is gyakran megrendezésre kerül.

A következőkben szeretném néhány mondatban bemutatni a szervező alapítványt. A Magyar Énekkultúra Barátainak Köre Alapítvány 2001-ben alakult. Milyen gondolat hozta létre ezt a baráti kört? Az alapítvány honlapjáról idézek: „Az éneklés mindennél mélyebb és szorosabb kapcsolatot, közösséget tud létrehozni az emberek között. Mégis az e területen működőket az intézmények személytelensége, nehézkessége, néha érdekeik szembenállása elválasztotta egymástól. Mi, a 15 alapító tag és a kuratórium tagjai úgy gondoltuk, hogy a személyes ismeretség, a szakmai barátság hatalmas hajtóerő, amely az intézményeket lassan kovászként átjárva új szellemet vihet a szakmába.” Az alapítvány tagjai kéthavonta találkoznak a folyamatosan csatlakozó új tagokkal együtt. A tagok zeneiskolai, szakközépiskolai, zene-művészeti főiskolai, és egyetemi magánének tanárok, korrepetitorok és hallgatók Budapestről és vidékről. Az alapítvány intézményektől függetlenül működő szakmai testületként támogatja a magyar énektanpedagógia és énekkultúra értékeinek megőrzését és színvonalának emelését.

Az alapítvány 2005 januárjától tagja az Énektanárok Európai Szövetségének (European Voice Teacher's Association – EVTA). A következő, 10. kongresszus 2006. augusztus 10-13 között kerül megrendezésre Bécsben.

A konferencia 2005. szeptember 8-11 között került megrendezésre. Néhány cím a programból:

A gyermekhangképzésről (Dr. Mészáros Krisztina)

Hangideál és hangképzés a gyermekkórusoknál (ifj. Sapszon Ferenc)

A Dal mesterei kötetek angol-barokk darabjainak elemzése (Vashegyi György)

Bartók Béla és Kodály Zoltán népdalfeldolgozásainak összehasonlítása (Gábor József, Berecki János népzenekutató)

Magyarországon kevésbé ismert operaáriák bemutatása

Lalo, Samuel Barbar, Janaček, R. Strauss, Gounod; Nikolai, Massenet,

Delibes, Rimszkij-Korszakov (Bartina Gábor és a Magyar Állami Operaház stúdiósai)

Két előadó is foglalkozott Bartók és Kodály népdalfeldolgozásaival. Gábor József, aki a győri egyetem Zeneművészeti Főiskolai Karának igazgatója, zongoraművész, az előadó szempontjából elemezte a darabokat. Berecki János népzenekutató azt mutatta be, hogyan jön létre a népdalfeldolgozás. Az előadás 2005. szeptember 9-én hangzott el. Berecki János Bartók: Nyolc magyar népdal c. sorozatát és egyéb Kodály ill. Bartók népdalfeldolgozást elemzett. Én az idő szűkösségére való tekintettel a Nyolc magyar népdal sorozatból az első négyről szeretnék beszélni, valamint bemutatni az eredeti népdalokat, és azok feldolgozásait.

1. A sorozat nyitó darabja a **Fekete föld ...** Engedjék meg, hogy idézzek néhány mondatot Kodály és Rácz Ilona (Bartók tanítványa) visszaemlékezéséből:

Kodály: Nyilatkozat-1950. „...Egyszer, még 1904-ben, egy Dósa Lidi nevezetű székely háztartási alkalmazottuktól hallott egy székely dallamot. Ez különös visszhangot vert a lelkében. Később kiderült, hogy Dósa Lidi dala csak a fele volt egy székely népdalnak, a Fekete földnek. Erdemes megemlíteni, hogy a nép közt járva, gyakori jelenségként tapasztaltuk ugyanazt aényt: a falusi énekmondók csak egyik felét tudták egy-egy dalnak...”

Rácz Ilona: Bartók Béla Csík megyei pentatón gyűjtése 1907-ben-1972. „...Bartók még 1904-ben Dósa Lidi nevezetű székely háztartási alkalmazottjuktól hallott egy székely dallamot, Ez különös visszhangot keltett-mint írja- a lelkében. (Fekete föld, fehér az én zsebkendőm. Tkp. Fél dallam volt.) Elhatározta, hogy a Székelyföldre megy gyűjteni. Csík megyét választotta gyűjtőhelyéül. Ösztöndíjat kért és kapott (1600 koronát) a „székely népzene tanulmányozására”, s 1907 nyarán elindult Csík megyébe...” Ilyen előzmények után lett ez a két soros, lá-pentatón dallam a sorozat első darabja.

2. Mielőtt a sorozat második darabját meghallgatjuk, szeretnék idézni Bartók 1929-ben megjelent A magyar népzene című dolgozatából:

„...Az is fontos, hogy a gyűjtött dallamok több variánsban szerepeljenek, ezek ékesszólóan tanúskodnak a dallam ősi jellege és az igazi népi dallamok életképessége mellett. Teljes határozottsággal állíthatjuk, hogy az olyan dallam, amelynek nincs variánsa, amely nem kapcsolódik más közeli vagy hasonló dallamhoz, nem tekinthető igazi népi dallamnak, amelyet a tudományos mérlegelésben fel lehetne használni...”

Istenem, istenem... lá-pentaton dallam. Hallgassuk meg a csíkrákosi variánst. (Nem ezt a dallamot használta a feldolgozásban.) A Vikár Béla által Angorfalván gyűjtött népdalt megfigyelve megállapíthatjuk, hogy a díszítéseket elhagyva Bartók ezt a dallamot választotta. A feldolgozás szövege pedig így alakult: a csíkrákosi népdal első versszaka maradt, a második versszakban a csíkrákosi változat első sora kiegészült az angorfalvai népdal második versszakával.

Handwritten musical manuscript for the piece "Istenem, istenem...". The manuscript includes a title at the top, a key signature of one sharp (F#), and a 2/4 time signature. It features several staves of musical notation with lyrics written below. The lyrics are in Hungarian and describe a scene of a woman in a field. The manuscript is dated 1908 and includes a small box with the number "531".

Handwritten musical manuscript for the piece "Asszonyok, asszonyok...". The manuscript includes a title at the top, a key signature of one sharp (F#), and a 2/4 time signature. It features several staves of musical notation with lyrics written below. The lyrics are in Hungarian and describe a scene of a woman in a field. The manuscript is dated 1908 and includes a small box with the number "531".

3. A sorozat harmadik darabja az **Asszonyok, asszonyok ...** kezdetű. Most hallgassuk meg a gyergyószentmiklósi változatot. Figyeljük meg a tempojelzést, az 1-2. sor poco parlando 69-72, a 3. sortól con moto 144-152.

A feldolgozásban ezzel szemben a tempo giusto tempo jelzés szerepel a 3. sortól pedig poco a poco accelerando sine al fine jelzés olvasható. Most hallgassuk meg a Gyergyósomafalván

Bartók által gyűjtött változatot. Megállapíthatjuk, hogy a dallamot ebből a változatból választotta, a díszítéseket elhagyta, a szöveg pedig a következőképpen alakult: a gyergyócsomafalvai variáció első versszakát megtartotta, majd a feldolgozás második versszakában a variáció harmadik versszakának első és második sorát és a második versszak első és második sorát kapcsolta egybe.

A feldolgozás harmadik versszakában pedig megismétlődik az első versszak.

Poco parlando. J. 88-72. Muz. P. 131a. Gyergyócsomafalvai (Csk. vs.) 1914. K.

Asz- su- nyok, asz- su- nyok, hogy R- gyök tá- sa- lak?

Mi- vel pó- tá- ras- gyöt me- az én den te- dos.

Con moto. J. 88-84.

Ka- posz a fo- tá- mat, né- gyik a né- az- ra. bá- u- lak a szék- te.

Öt én sa- gam egy v- sa- lam, hogy az vé- gyát én- ra.

2. Az eredeti a következő szöveg három volta.
Kam borjújól is azt állom volna,
Soham látom, hogy élnek volna.
A hankok korlelkéjnek kintéltök volna.

3. Az eredeti a következő szöveg első két sorából,
Az eredeti a következő szöveg első két sorából,
Mindentem elfogytának régi Borjújólól,
Mindentem elfogytának régi Borjújólól.

Handwritten manuscript page with musical notation and notes in Hungarian. The page contains several staves of music and extensive handwritten text, including the number '131' and various annotations.

4. Az Annyi bánat... kezdetű népdal a sorozat negyedik darabja.

Figyeljük meg a Bartók által 1907-ben Gyergyó-újfalun gyűjtött eredeti népdalt. Megállapíthatjuk, hogy a dallamot megtartotta, a szöveg az első versszakban változatlan, majd a második versszak harmadik és negyedik sorát valamint a harmadik versszak első és második sorát összekapcsolva alakítja ki a feldolgozás második versszakát.

